

MAYIS AYI ENFLASYONU VE İLERİYE YÖNELİK BEKLEYİŞLER

I. GENEL DEĞERLENDİRME

1. Mayıs ayında tüketici ve toptan eşya fiyat artışları düşme eğilimlerine devam etmiştir. Enflasyondaki bu düşüş, mevsimsel nedenlerle fiyat artışlarında her yıl bu dönemlerde gözlenen azalmanın çok ötesindedir. Tüketici Fiyatları (TÜFE) ve Toptan Eşya Fiyatları Endeksi (TEFE), sırasıyla, yüzde 0,6 ve yüzde 0,4 oranında artmıştır. Yıllık bazda fiyat artışları ise TÜFE'de yüzde 46,2'ye, TEFE'de ise yüzde 49,3'e gerilemiştir (Tablo 1).

2. 2002 yılının özellikle Şubat ayından itibaren enflasyondaki düşüş eğilimine katkıda bulunan tarım ve gıda fiyatları, Mayıs ayında da fiyat artışlarının beklentilerin oldukça altında kalmasına katkıda bulunmuştur. TÜFE'de giyim-ayakkabı grubu, TEFE'de ise imalat sanayi fiyat artışları, genel endeksi yukarı çeken faktörler olmuştur. Mayıs ayında *gıda dışı TÜFE* artışı, temelde giyim ve ayakkabı fiyatlarındaki yüksek oranlı artış nedeniyle yüzde 2 olarak gerçekleşmiş, tarım dışı TEFE artışı ise yüzde 1,9 olmuştur.

3. Mevsimsellikten arındırılmış TÜFE ve TEFE'nin üç aylık hareketli ortalamalara göre yıllıklandırılması yoluyla hesaplanan *yıllık enflasyon trendi*, geçtiğimiz aylarda gözlenen yavaşlama eğilimini Mayıs ayında da sürdürmüştür. Mayıs ayı itibariyle, yıllık enflasyon trendi TEFE'de yüzde 18,3'e, TÜFE'de ise yüzde 18,9'a gerilemiştir. Yıllık enflasyon trendi, *tarım dışı TEFE*'de yüzde 24,9, *gıda dışı TÜFE*'de ise yüzde 31,5 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Genel TÜFE, TEFE ve Alt Kalemler

	Yıllık Yüzde Değişim		Aylık Yüzde Değişim		
	2001 Mayıs	2002 Mayıs	2002 Mart	2002 Nisan	2002 Mayıs
TÜFE	52,4	46,2	1,2	2,1	0,6
Mallar	55,1	50,4	0,7	2,4	0,1
Hizmetler	47,6	38,6	2,2	1,3	1,6
Gıda Dışı	54,6	44,5	1,8	2,5	2,0
TEFE	57,7	49,3	1,9	1,8	0,4
Kamu	67,2	46,7	2,0	2,4	2,7
Özel	54,3	50,3	1,8	1,6	-0,4

Özel İmalat Sanayi	62,8	47,4	1,3	1,9	1,5
Tarım Dışı	64,3	47,3	1,6	2,1	1,9
Tarım ve Enerji Dışı	63,0	47,0	1,7	2,1	2,0

Kaynak: TCMB, DİE.

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

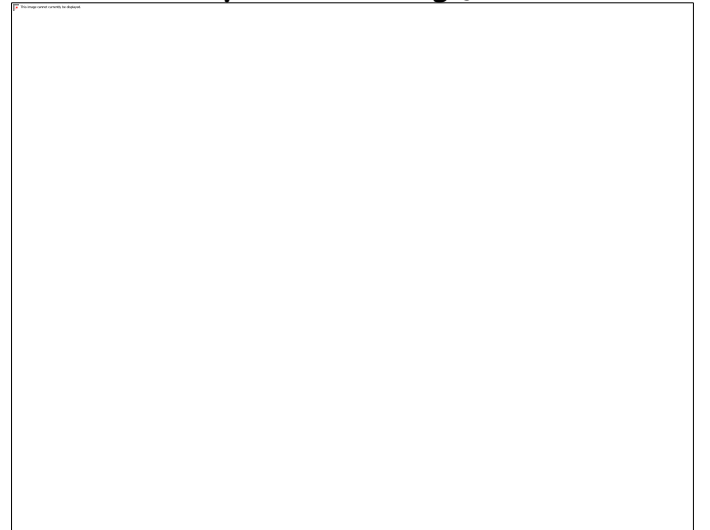
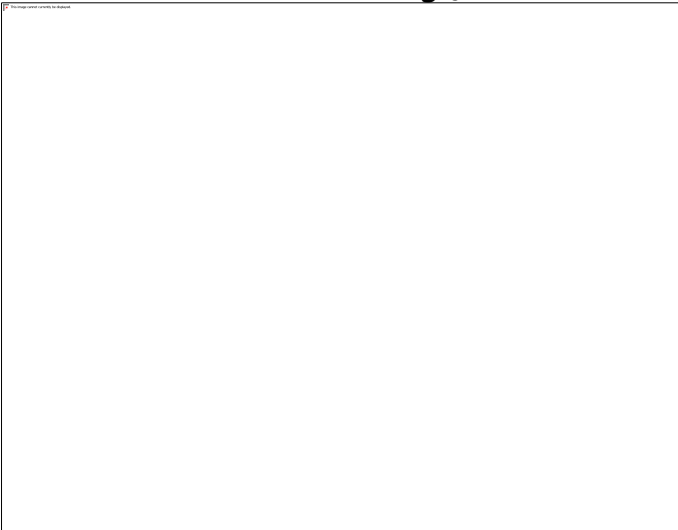
4. Ekonomik programın kararlılıkla uygulanması sonucunda enflasyon beklentilerinin aşağı çekilmesi, döviz kurundaki istikrar ve iç talep yetersizliğinin yanı sıra gıda ve tarım fiyatlarında beklenenin altındaki artışlar, enflasyonun düşme eğilimini hızlandıran unsurlar olmuştur. Mayıs ayı TÜFE artışı, büyük ölçüde, mevsimsel etkilerden dolayı yüzde 6,4 oranında artış gösteren giyim-ayakkabı grubu fiyatlarından kaynaklanmıştır. Mayıs ayında gerçekleşen yüzde 0,6 oranındaki TÜFE artışına giyim-ayakkabı grubunun katkısı 0,6 puan olmuştur.

5. Gıda fiyatlarının Mayıs ayında, beklentilerin ve mevsimsel hareketin dışında bir düşüş göstermesiyle birlikte, enflasyondaki aşağı yönlü eğilim daha da belirgin hale gelmiştir. Gıda, içki ve tütün grubu fiyatları 2002 yılı Mart ayından itibaren düşüş eğilimini sürdürerek Mayıs ayında yüzde 3,3 oranında gerilemiştir. Hava koşullarının iyi olması ve bazı yaş meyve ve sebze ürünleri ihracatında kısıtlamalar sonucunda yurtiçinde arz fazlası oluşmuş, bu durum gıda fiyatlarının Mayıs ayında yüksek oranda gerilemesine yol açmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim

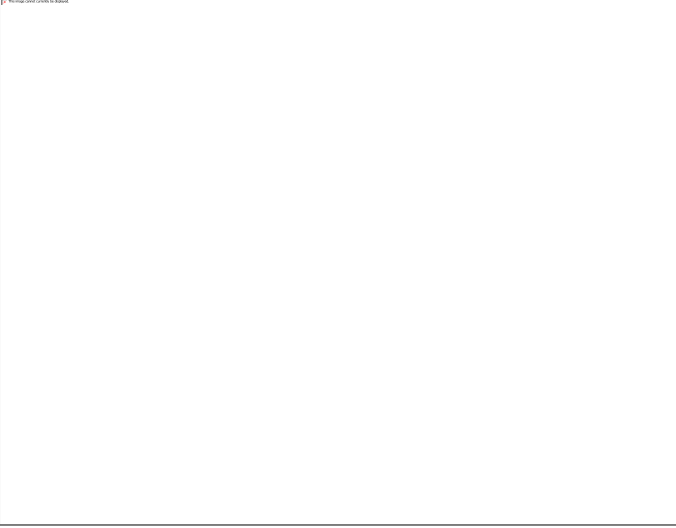

Kaynak: TCMB, DİE.

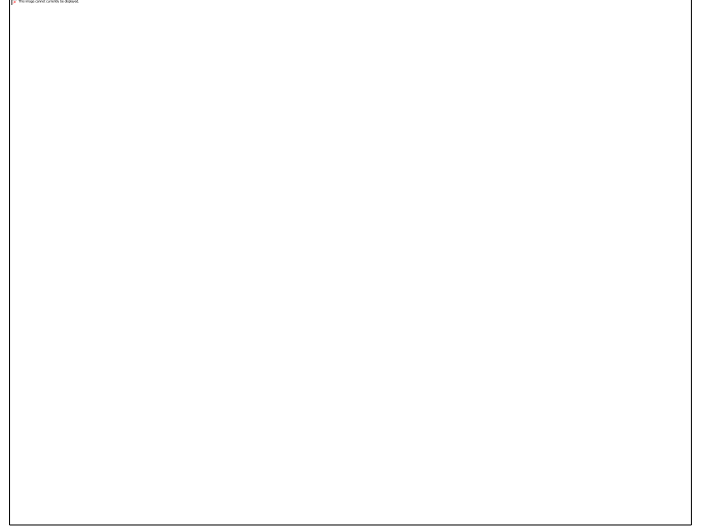
6. Mal grubu fiyat artışları belirgin bir yavaşlama gösterirken, hizmet grubu fiyatlarında ise katılığın sürdüğü gözlenmektedir. Mayıs ayında mal grubu fiyatları yalnızca yüzde 0,1 oranında artmıştır. Hizmet grubu fiyat artışı ise, yüzde 1,8 oranında artan konut kiralari, yüzde 3,3 oranında artan ulaşım hizmetleri ve yüzde 1,9 oranında artan lokanta, pastane ve otel grubu fiyatlarının etkisiyle yüzde 1,6 olmuştur. Mayıs ayı itibariyle, yıllık fiyat artışı, mal grubunda yüzde 50,4, hizmet grubunda ise yüzde 38,6 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2: Mal Grubu ve Hizmet Grubu Fiyatları

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim

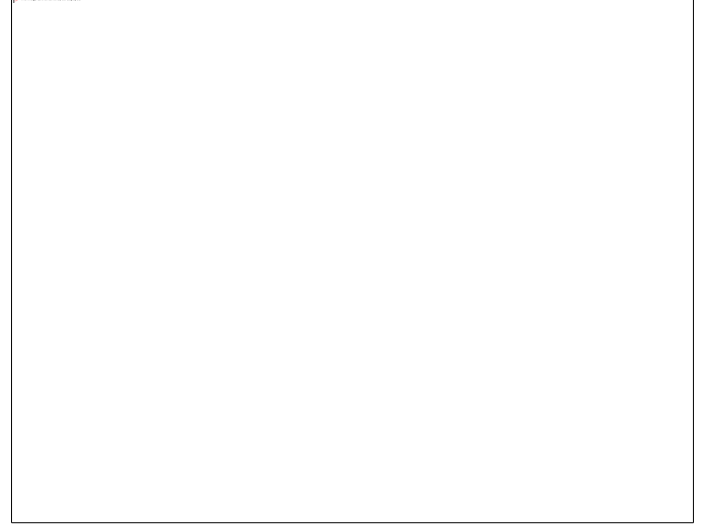
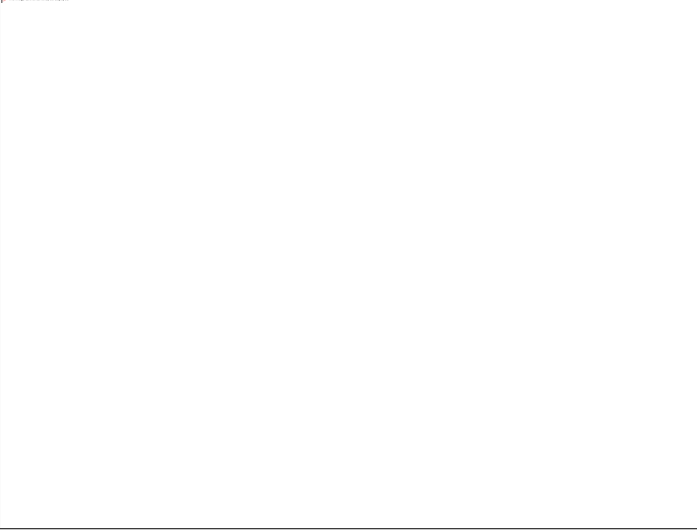
Kaynak: TCMB, DİE.

Toptan Eşya Fiyatlarındaki Gelişmeler

7. Mayıs ayında Türk lirasının ABD doları karşısında yüzde 5,3, 1 ABD doları ve 0,77 euro'dan oluşan kur sepeti karşısında ise yüzde 7,4 oranında değer kaybetmesi, döviz kuru değişimlerinden görece olarak daha fazla etkilenen petrol ürünleri, kimya ve ana metal sektörlerinde diğer sektörlerle kıyasla daha yüksek fiyat artışlarına yol açmıştır. Özel imalat sanayi fiyat artışları piyasa beklentileri doğrultusunda yüzde 1,5 olarak gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle incelendiğinde özel imalat sanayi fiyat artışlarındaki farklılıkların devam ettiği, ancak nispi fiyat yapısında geçtiğimiz iki ayda görülen bozulmanın göreceli olarak düzeldiği göze çarpmaktadır. Petrol ürünleri, kimya, ham petrol-doğalgaz ve ana metal sanayi fiyatlarındaki artışlar sonucunda kamu fiyatları Nisan ayından sonra Mayıs ayında da artma eğilimini devam ettirmiş ve Nisan ayına göre kamu fiyat artışı 0,3 puan yükselerek yüzde 2,7 oranında gerçekleşmiştir. Ocak-Mayıs

döneminde tarım dışı özel kesim fiyatları yüzde 7.7 artarken, kamu kesimi fiyatları yüzde 10.6 oranında artış göstermiştir.

Grafik 3: TEFE ve Tarım Dışı TEFE
Yıllık Yüzde Değişim **Aylık Yüzde Değişim**

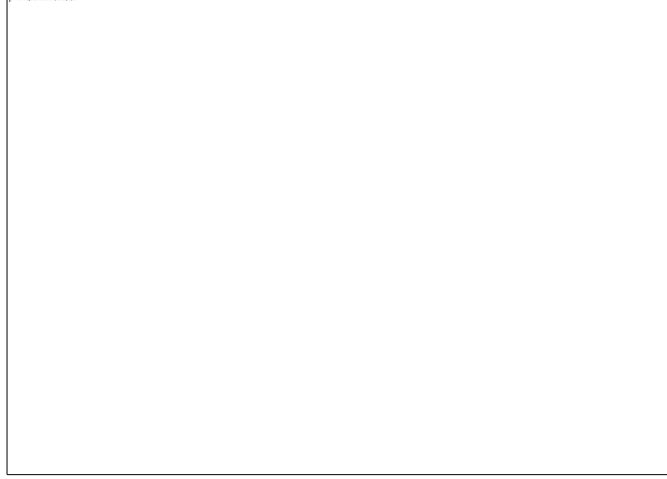

Kaynak: TCMB, DİE.

II. İLERİYE YÖNELİK BEKLEYİŞLER

8. Mayıs ayı fiyat artışları piyasa beklentilerinin önemli ölçüde altında kalmıştır. Programın önceden planlandığı biçimde uygulanması halinde ve programın tasarlanması sırasında öngörülmeyen çok önemli şoklar oluşmadıkça, yıl sonu enflasyon hedefi olan yüzde 35 oranına ulaşılmaması için bir neden yoktur. TCMB Beklenti Anketinden takip edildiği üzere piyasanın enflasyon beklentileri yıl başından itibaren sürekli olarak gerilemiş, ancak, Mayıs ayının ikinci yarısında politik belirsizliklerin etkisiyle çok küçük oranda artış göstermiştir. Mayıs ayında, beklentilerin de altında gerçekleşen enflasyon oranının, sözkonusu belirsizliklerin giderek azalmasıyla birlikte önümüzdeki dönemde piyasa bekleyişlerini daha da olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Grafik 4: TCMB Beklenti Anketine GÖre Yıl Sonu Enflasyon Bekleyiřleri

Kaynak: TCMB.

9. Tarımsal üretimde beklenen artış ve mevsimsel etkilerden ötürü tarım ve gıda fiyatlarının önümüzdeki aylarda da enflasyon açısından olumlu bir seyir izleyeceği tahmin edilmektedir.

10. Hedeflenen faiz dışı fazla rakamlarına ulaşılmasının programın başarısı için olmazsa olmaz koşullardan biri olduğu Merkez Bankası tarafından her fırsatta dile getirilmektedir. Ancak bu amaçla ve/veya kamu iktisadi teşebbüslerinin finansman sorunlarının üstesinden gelmek amacıyla kamu fiyatlarının araç olarak kullanılması yerine, kamu işletmelerinin faaliyetlerinde verimlilik ilkesine öncelik verilmesi enflasyonla mücadeleyi destekleyici bir unsur olarak görülmektedir. Bugüne kadar, kamu kesimi genelde enflasyon hedefi ile uyumlu bir fiyatlandırma politikası izlemiştir. Ancak, son aylarda kamu fiyat ayarlamalarında bir hızlanma gözlenmektedir. Bu bağlamda, kamu fiyatlarında görülen bu artış eğiliminin sürmesi ve döviz kurlarındaki artışın gecikmeli etkileri önümüzdeki aylarda enflasyon açısından risk teşkil etmektedir.

11. Mevcut enflasyon gelişmeleri çerçevesinde, Merkez Bankası olarak ileriye bakışımız olumludur. Ancak yukarıda sayılan riskler göz önüne alındığında, temkinli iyimser bir bakış açısına sahip olduğumuzu belirtmek isteriz.